EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 06 29
COM(2023) 355 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Septynioliktoji metinė 2022 m. Sąjungos paramos, teikiamos pagal 2006 m. vasario 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 389/2006, nustatantį finansinės paramos priemonę Kipro turkų bendruomenės ekonominei plėtrai skatinti, ataskaita

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Septynioliktoji metinė 2022 m. Sąjungos paramos, teikiamos pagal 2006 m. vasario 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 389/2006, nustatantį finansinės paramos priemonę Kipro turkų bendruomenės ekonominei plėtrai skatinti, ataskaita

1. ĮVADAS

Tarybos reglamentas (EB) Nr. 389/2006[1] (toliau – Pagalbos reglamentas) yra paramos Kipro turkų bendruomenei pagrindas ir pagal jį būtina kasmet teikti ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai.

2. PARAMOS PROGRAMAVIMAS

Nuo 2006 m. iki 2022 m. pabaigos veiksmams pagal Pagalbos reglamentą buvo numatyta skirti 656 mln. EUR. 2022 m. spalio mėn. 2022 m. metinei veiksmų programai skirta suma siekė 33,4 mln. EUR[2]. 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje pateikta daugiametė šios programos perspektyva ir numatytas stabilus metinis finansavimas. Vis dėlto paramos programa, kurios tikslas – atitinkamai pasirengti visapusiškam *acquis* taikymui Kipro Respublikos teritorijos dalyse, kurių Kipro Respublikos Vyriausybė veiksmingai nekontroliuoja, ir jam palengvinti išsprendus Kipro problemą, yra išimtinai laikino pobūdžio. Pagalbos reglamentu ir Tarybos reglamentu 2020/2093[3], kuriuo nustatoma daugiametė finansinė programa, sudaromos sąlygos suvienijimo atveju atlikti peržiūrą.

3. ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Programa įgyvendinama tose Kipro Respublikos teritorijose, kurių Kipro Respublikos Vyriausybė veiksmingai nekontroliuoja ir kuriose *acquis* taikymas laikinai sustabdytas remiantis Stojimo sutarties 10 protokolu. Parama įgyvendinama taikant tiesioginį ir netiesioginį valdymą.

Komisija veikia išskirtinėmis politinėmis, teisinėmis ir diplomatinėmis sąlygomis. Skiriant tokią paramą nesiekiama šiose teritorijos dalyse pripažinti kitą valdžios instituciją nei Kipro Respublikos Vyriausybė. Kad programa būtų įgyvendinama laikantis patikimo finansų valdymo principų, reikalingos *ad hoc* priemonės. Dėl ES finansuojamų pagalbos programų paprastai su paramą gaunančios šalies vyriausybe sudaromi susitarimai, kuriais nustatoma paramos vystymuisi teisinė sistema. Dėl paramos Kipro turkų bendruomenei tokie susitarimai negali būti sudaromi. Viena iš Komisijos atsakomybės sričių yra būdingos rizikos valdymas ir mažinimas. Tarp priimtų priemonių yra aktyvi sutarčių stebėsena ir paramos teikimas gavėjams, peržiūrėtos mokėjimo sąlygos, taip pat atsargus požiūris į naudojimąsi bankų

[1] 2006 m. vasario 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 389/2006, nustatantis finansinės paramos priemonę Kipro turkų bendruomenės ekonominei plėtrai skatinti, ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 2667/2000 dėl Europos rekonstrukcijos agentūros (OL L 65, 2006 3 7, p. 5).

[2] 2021 m. gruodžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo priimama 2021 m. Kipro turkų bendruomenės veiksmų programa (C(2021) 8905).

[3] 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (OL L 433I, 2020 12 22, p. 11).

garantijomis. Didelę paramos dalį sudaro parama dotacijomis, dėl to reikalingas daug išteklių reikalaujantis valdymas.

Tam, kad būtų užtikrintas poveikis, Kipro turkų bendruomenė turi visapusiškai dalyvauti rengiantis įgyvendinti *acquis*, atsižvelgiant į jos taikymo sustabdymo panaikinimą pagal 10 protokolą, kai tik Kipro problema bus visiškai išspręsta.

Programos grupė vykdo veiklą per ES programos rėmimo biurą tose Nikosijos teritorijos dalyse, kurios nėra veiksmingai kontroliuojamos. Komisijos atstovybė Kipre taip pat rengia susitikimus, seminarus ir spaudos konferencijas, bendrauja su Kipro visuomene visoje saloje, be kita ko, informuoja apie pagalbos programą. Be to, ES informacijos centras, finansuojamas pagal pagalbos programą, vykdo įvairius komunikacijos ir matomumo didinimo veiksmus, teikia informaciją apie ES politikos priemones, prioritetus ir veiksmus, kuriais remiama Kipro turkų bendruomenė, taip pat propaguoja Europos kultūrą.

4. ĮGYVENDINIMAS ATASKAITINIU LAIKOTARPIU

4.1. Bendra apžvalga

Komisija ir toliau įgyvendina Pagalbos reglamentą siekdama pagrindinio tikslo – remti Kipro susivienijimą. Suradus viską apimantį Kipro problemos sprendimą, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai spręs dėl reikiamų šio reglamento adaptacijų.

2022 m. veiksmais buvo tęsiami keli nusistovėję ir sėkmingi projektai, pavyzdžiui, ES stipendijų programos ir pasitikėjimo stiprinimo priemonės, skirtos tiek Kultūros paveldo apsaugos techniniam komitetui, tiek Be žinios dingusių asmenų paieškos komitetui remti. Toliau buvo taikoma speciali abiejų bendruomenių techninių komitetų iniciatyvų finansavimo priemonė.

Vienas esminių programos bruožų tebėra parama dotacijomis. Didesnė parama buvo teikiama susivienijimui besirengiantiems pagrindiniams ekonomikos sektoriams, vykdant projektus, skirtus privačiajam sektoriui, kaimo vietovėms ir žmogiškųjų išteklių plėtrai. Buvo toliau dedamos pastangos siekiant apčiuopiamų rezultatų gyvūnų ligų naikinimo ir maisto saugos srityse.

Komisija toliau dėjo pastangas, kad padėtų Kipro turkų bendruomenei laikytis standartų, nustatytų dviejų priemonių rinkinyje, kurį Komisija priėmė 2021 m. ir kuriuo į saugomų kilmės vietos nuorodų registrą įtraukiamas pavadinimas „Χαλλούμι“ („Halloumi“) / „Hellim“ bei nustatomos šio produkto vežimo per Žaliąją liniją sąlygos. Dėta daug pastangų siekiant padėti maisto tvarkymo subjektams pasirengti pirmiesiems saugomos kilmės vietos nuorodos patikrinimams. Komisija taip pat įsteigė neoficialią darbo grupę dėl „Halloumi“ / „Hellim“, suburiančią abiejų Kipro bendruomenių suinteresuotuosius subjektus.

Vis dar labai trūksta paramos gavėjų pajėgumų, reikalingų siekiant veiksmingai įgyvendinti *acquis*, kai tik Kipro problema bus visapusiškai išspręsta. Tačiau Kipro turkų bendruomenė ir toliau darė didelę pažangą įvairiose srityse ir dabar geriau suvokia sunkumus.

Viena išliekančių problemų buvo Famagustos kanalizacijos tinklo tiesimas, dėl kurio sudarytą sutartį Komisija nutraukė 2013 m. gruodžio mėn. 2017 m. ginčas su buvusiu rangovu buvo perduotas arbitražui. 2022 m. liepos mėn. arbitražo teismas priėmė galutinį sprendimą, kurį rangovas apskundė Belgijos teismams. Tuo pat metu buvo nuolat vykdomi susiję remonto darbai.

Komisija ir toliau užtikrino, kad pagalbos programa būtų įgyvendinama nepaisant COVID-19 pandemijos padarinių ir sudėtingos socialinės ir ekonominės padėties Kipro turkų bendruomenėje. Pagal programą buvo toliau įgyvendinamas COVID-19 neatidėliotinų priemonių rinkinys, kuris padėjo teikti būtiniausias medicinos atsargas, ekonominę paramą įmonėms ir ekspertų konsultacijas Kipro turkų bendruomenei.

Metų pabaigoje pagal pagalbos programą buvo sudarytos ir vykdomos 159 sutartys.

4.2. Pažanga siekiant konkrečių tikslų

Bendrasis šios pagalbos programos tikslas – palengvinti Kipro susivienijimą skatinant Kipro turkų bendruomenės ekonominę plėtrą, visų pirma ekonominę salos integraciją, abiejų bendruomenių tarpusavio ryšių bei ryšių su ES gerinimą ir pasirengimą taikyti *acquis*.

Siekiant kiekvieno Pagalbos reglamente nurodyto tikslo, 2022 m. vykdyta toliau aprašyta veikla.

4.2.1. 1 tikslas. Infrastruktūros vystymas ir restruktūrizavimas

Remiantis Jungtinių Tautų vystymosi programa (UNDP), buvo toliau įgyvendinama Vietos infrastruktūros priemonė pagal šiuo metu su Komisija pasirašytus susitarimus dėl įnašų, kurių bendra vertė – 33,2 mln. EUR. Šia priemone padedama parengti ir įgyvendinti atitinkamas investicijas į vietos infrastruktūrą.

2022 m. pagal Vietos infrastruktūros priemonę buvo vykdoma 14 prioritetinių projektų. Didelė pažanga padaryta statant Kormakičio bendradarbiavimo centrą ir plečiant Morfu nuotekų valymo įrenginį. Taip pat pradėto Kuklijos rezervuaro atkūrimo darbai. Imtasi įvairių veiksmų, kad būtų pasirengta pradėti abiejų bendruomenių saulės elektrinės išankstinių galimybių studiją.

Vandens sektoriuje 2021 m. lapkričio mėn. buvo užbaigti naujojo Nikosijos nuotekų tinklo statybos darbai, o 2022 m. gruodžio mėn. baigėsi pranešimo apie projekto trūkumus laikotarpis. Įgyvendinant šį projektą, buvo nutiesta 13 km nutekamųjų vamzdžių nuotekoms iš Nikosijos teritorijos perduoti į abiem bendruomenėms skirtą Nikosijos nuotekų valymo įrenginį (ES finansuojama veikla užbaigta 2013 m.). Įgyvendinant projektą bus sumažinta požeminio vandens tarša ir apsaugoti bendri vandens ištekliai visoje saloje.

2021 m. liepos mėn. pradėti Famagustos kanalizacijos tinklų taisymo darbai; darbai fiziškai pradėti 2022 m. sausio mėn. Projekto tikslas – ištaisyti didelį pradinio projekto trūkumų skaičių ir pagerinti sistemos kokybę bei veikimą. Iki 2022 m. padaryta didelė pažanga – įrengta apie 70 proc. planuoto vamzdyno. Tikimasi, kad projektas bus užbaigtas 2023 m. pabaigoje.

2022 m. sausio mėn. baigėsi pranešimo apie iš dalies pakeistų darbų sutarčių dėl sąvartyno išplėtimo ir sąvartyno dujų pašalinimo įrenginio trūkumus laikotarpis, ir įrenginys visiškai perduotas Kipro turkų bendruomenei.

Deja, paramos gavėjas nepatobulino sąvartyno įrenginio eksploatavimo ir tvarkymo ir toliau taikė prastą atliekų šalinimo praktiką, nesinaudodamas filtrato valymo įrenginiu. Dėl to neišvengiamai labai pablogėjo investavimo padėtis. Nedalyvaujant Komisijai, paramos gavėjas paskelbė du konkursus, kad būtų sudaryta nauja rangos sutartis dėl sąvartyno eksploatavimo. Tačiau jie abu buvo atšaukti, o tai reiškia, kad atliekų sektoriaus valdymas ir jo ateitis lieka neaiškūs. Komisija nuolat dėjo pastangas, kad padėtų paramos gavėjui ištaisyti padėtį.

Pagal ES finansuojamą integruotą kietųjų atliekų tvarkymo planą dotacijomis aštuonioms vietos bendruomenės padedama pagerinti atliekų tvarkymo infrastruktūrą – pradėtas galutinis šių projektų įgyvendinimo etapas.

Pagerinti vietos techniniai pajėgumai stebėti aplinkos kokybę – atnaujintas oro kokybės stebėsenos tinklas, įsteigta oro ir kuro kokybės etaloninė laboratorija ir suteikta pajėgumų stiprinimo galimybių. 2022 m. visu pajėgumu veikęs oro kokybės stebėsenos tinklas dabar matuoja daugiau teršalų didesniame skaičiuje vietų.

Telekomunikacijų sektoriuje buvo toliau teikiama nauja transliavimo infrastruktūra ir tikimasi, kad ji bus užbaigta iki 2023 m. pabaigos. Šis ES finansuojamas projektas reikalingas tam, kad Kipro turkų bendruomenė iš 700 MHz dažnių juostos pašalintų visas analoginės televizijos transliacijas. Galiausiai tai leis netrukdomai paskirti 700 MHz dažnių juostą 5G judriojo ryšio paslaugoms ir prisidės prie didesnio Kipro turkų bendruomenės skaitmeninimo.

4.2.2. 2 tikslas. Socialinės ir ekonominės plėtros skatinimas

Pagal pagalbos programą buvo toliau kovojama su neigiamais ekonominiais COVID-19 pandemijos padariniais ir remiama Kipro turkų bendruomenės verslo aplinka.

Projektas „Novatoriškas verslumas ir dialogas“, įgyvendintas su Šiaurės Airijos bendradarbiavimo užjūrio šalyse organizacija (NI-CO), buvo pagrindinė paramos privačiajam sektoriui priemonė, be kita ko, atsižvelgiant į atsigavimą po COVID-19. 2022 m. pagal dotacijų schemą „Užimtumo apsauga ir kūrimas“ paramą gavo 100 sėkmingų MVĮ, kiekvienai jų skirtas iki 60 000 EUR finansavimas. Tai papildė 770 labai mažų įmonių, kurių kiekvienai 2021 m. buvo skirta 1 500 EUR parama.

Didelė pažanga padaryta produktų saugos srityje. 2022 m. kovo mėn. pradėtas techninės pagalbos projektas dėl rinkos priežiūros, kurio tikslas – įdiegti naują ir patobulinti esamą metrologijos, standartizavimo, akreditavimo ir atitikties vertinimo praktiką. Projektas padeda gerinti Kipro turkų bendruomenės verslo aplinką ir užtikrinti, kad vietoje pagamintos prekės atitiktų ES standartus.

Kaimo plėtros srityje 189 ūkininkams buvo suteiktas profesinis mokymas ūkių valdymo ir susijusiomis temomis. Papildant investicijas į mokymą, baigtos įgyvendinti 55 kaimo plėtros dotacijos, skirtos sektoriui modernizuoti. Siekiant panaikinti atotrūkį tarp mokslo, poreikių ir praktikos keturiose nustatytose bandomosiose temose, įskaitant saugomos kilmės vietos nuorodos „Halloumi“ / „Hellim“ sistemą, pradėta bandomoji mokslinių tyrimų ir demonstracinė programa.

Toliau įgyvendintas maisto saugos ir pasirengimo krizėms techninės pagalbos projektas, turintis įtakos prekybai per Žaliąją liniją ir „Halloumi“ / „Hellim“ dokumentų rinkinio įgyvendinimui. Parama suteikta 28 maisto tvarkymo subjektams, kad jie parengtų ir įgyvendintų veiksmų planus ES standartams pasiekti. Pradėtas ūkių sertifikavimo procesas ir iki 2022 m. pabaigos sertifikuota 11 ūkių ir įvertinti dar 26 ūkiai.

Užbaigtas trečias didelio masto gyvūnų mėginių ėmimas ir tyrimai dėl prioritetinių ligų, t. y. bruceliozės ir tuberkuliozės. Šiuo tikslu Komisija teikė laboratorinių tyrimų paslaugas, tiekė veterinarinius reikmenis ir teikė paslaugas. Todėl iki 2022 m. pabaigos bruceliozės paplitimas toliau mažėjo ir pasiekė maždaug 2 proc. bandos paplitimo.

ES parama taip pat prisidėta prie tolesnės pažangos įtraukiant privačius veterinarijos gydytojus, kad jie įgyvendintų kontrolės priemones.

Švietimo sektoriuje ir toliau buvo remiamos sritys, glaudžiai susijusios su gebėjimų stiprinimu darbo rinkoje, be kita ko, pasitelkiant mokslinį švietimą, profesinį rengimą ir mokymą bei mokymąsi visą gyvenimą. Baigėsi pirmasis daugiamečio profesinio rengimo programų rengimo projekto etapas ir pasiekta apčiuopiamų rezultatų. Be kitų pasiekimų, jis padėjo parengti 20 peržiūrėtų profesinio rengimo ir mokymo programų rinkinių ir naują profesinio rengimo ir mokymo testavimo ir vertinimo mechanizmą. Projektas buvo pratęstas dar dvejiems metams.

Kalbant apie mokslinį švietimą, 34 vidurinės mokyklos ir 12 profesinio rengimo ir mokymo įstaigų gavo mokslo laboratorijų įrangą, skirtą iš viso 77 laboratorijoms ir 1 profesinio rengimo ir mokymo išteklių centrui, o tai suteikė jaunimui daugiau galimybių mokytis gamtos mokslų. Ankstesniais metais mokslo laboratorijų įrangą gavo 48 pradinės mokyklos. Mokytojų ir mokyklų vadovų profesinis tobulėjimas buvo sustiprintas sukūrus instruktorių grupę. Iš viso 1 468 pradinių ir vidurinių mokyklų mokytojai, vyresnieji mokytojai ir mokyklų vadovai buvo mokomi tokiomis temomis kaip į mokinius orientuotas mokymasis ir mokymas, naudojimasis mokslo laboratorijomis ir interaktyvūs kalbų mokymosi metodai. Šiuo metu atliekamas analitinis darbas siekiant sudaryti sąlygas būsimai paramai mokymuisi visą gyvenimą, specialiajam ugdymui ir kvalifikacijoms.

Su Pasaulio banku pasirašytas naujas susitarimas, kuriame daugiausia dėmesio skiriama tolesniam paramos makroekonominei stebėsenai teikimui, prekybos procedūrų ir prekybos per Žaliąją liniją palengvinimui, Kipro turkų verslo aplinkos gerinimui ir techninės paramos teikimui pagrindinėse statistikos srityse.

Statistikos srityje 2022 m. rugsėjo mėn. pradėtas techninės pagalbos projektas su Danijos statistikos tarnyba, kuriuo siekiama pagerinti veiklos rezultatus ir duomenų šaltinių valdymą. Prieš tai, siekiant pagerinti statistinius rezultatus pagal ES standartus, buvo tiekiama IT įranga ir specializuota programinė įranga. Šiuos projektus papildė tikslinė parama, kuri buvo teikiama pagal Komisijos techninės pagalbos ir informacijos mainų programos (TAIEX) priemonę ir per Pasaulio banką. Visi šie veiksmai priklauso išsamiai ES strategijai, kuria siekiama pagerinti statistinių duomenų teikimą Kipro turkų bendruomenėje, nes tai labai svarbu siekiant palengvinti pasirengimą susivienijimui.

4.2.3. 3 tikslas. Susitaikymo skatinimas, pasitikėjimo stiprinimo priemonės ir parama pilietinei visuomenei

Be žinios dingusių asmenų paieškos komitetas, kuriam parama pagal pagalbos programą teikiama remiantis susitarimu dėl įnašo su JT vystymosi programos atstovais, tęsė darbą vietoje ir laboratorijose. Iki 2022 m. pabaigos iš visų 2 002 be žinios dingusių asmenų komitetas ekshumavo 1 196 asmenų palaikus, iš kurių 1 029 asmenų palaikai buvo genetiškai identifikuoti ir grąžinti jų šeimoms.

2022 m. gruodžio mėn. pasirašytas naujas susitarimas dėl 2,6 mln. EUR įnašo komiteto veiklai 2023 m. finansuoti. Iš viso 2006–2022 m. jo veiklai remti ES skyrė 35,8 mln. EUR, t. y. 75 proc. visų komitetui per šį laikotarpį skirtų lėšų.

Svarbus pagalbos programos komponentas siekiant susitaikymo ir pasitikėjimo stiprinimo ir toliau yra kultūros paveldo apsauga, kurią vykdo abiejų bendruomenių Kultūros paveldo apsaugos techninis komitetas. 2022 m. šioje srityje užbaigta 16 projektų. Iš viso kultūros paveldo programai skirtas maždaug 24 mln. EUR ES finansavimas. Tai leido išsaugoti, struktūriškai remti, fiziškai apsaugoti arba atkurti daugiau kaip 120 kultūros paveldo vietovių visoje saloje.

2022 m. gruodžio mėn. pasirašytas naujas susitarimas dėl 1 mln. EUR įnašo, siekiant toliau taikyti ES finansuojamą paramos priemonę techniniams komitetams. Ši parama įgyvendinama pagal UNDP. Nuo 2019 m. pagal paramos priemonę finansuota daugiau kaip 10 techninių komitetų projektų – nuo galimybių ir mokslinių tyrimų studijų iki praktinių seminarų ir parodų.

Jungtiniams pasaulio koledžams sėkmingai įgyvendinus bandomąją abiejų bendruomenių stipendijų programą ir tęsiant gerą ankstesnių metų patirtį, 12 abiejų bendruomenių studentų 2022 m. įvairiose šalyse galėjo dalyvauti tarptautinio bakalaureato diplomo programoje. Jungtinių pasaulio koledžų įgyvendinami veiksmai taip pat apima įvairių bendruomenių jaunimo dalyvavimo skatinimo veiklą ir trumpus kursus, kuriais siekiama suteikti jaunimui daugiau galimybių imtis teigiamų pokyčių savo visuomenėje.

Parama pilietinei visuomenei buvo teikiama ir 2022 m. Techninės pagalbos pilietinės visuomenės organizacijoms teikimo priemonė projektas „Pilietinė erdvė“ toliau padėjo stiprinti pilietinės visuomenės organizacijų pajėgumus ir skatinti pilietinės visuomenės vystymuisi palankią aplinką, taip pat skatinti tinklaveiką ir bendrus veiksmus su Kipro graikų ir kitomis pilietinės visuomenės organizacijomis. Atsižvelgiant į teigiamus jo darbo rezultatus, projektas „Pilietinė erdvė“ buvo pratęstas dar dvejiems metams.

2022 m. kovo mėn. sėkmingai paskelbtas naujas kvietimas teikti pasiūlymus pagal programą „Veikli Kipro pilietinė visuomenė VIII“. Šiuo tikslu iš viso skirta 2,5 mln. EUR. Kvietime daugiausia dėmesio skirta paramai veiksmams trijose srityse: abiejų bendruomenių mokslinių tyrimų veikla, abiejų bendruomenių pasitikėjimo stiprinimo veiksmai ir Kipro turkų bendruomenės pilietinės visuomenės stiprinimas. Sutarčių skyrimo procesas vyko 2022 m. pabaigoje. Pagal ankstesnį kvietimą teikti pasiūlymus atrinkti 12 projektų pradėti visapusiškai įgyvendinti, todėl pilietinė visuomenė galėjo imtis svarbiausių propagavimo veiksmų ir skatinti pilietinį aktyvumą.

Žmogaus teisių platformos asociacija toliau sėkmingai teikė ES finansuojamą tiesioginę dotaciją. Daugiausia dėmesio skirta kovai su prekyba žmonėmis, pabėgėlių teisėms, LGBTIQ+ asmenų teisėms, atitinkamam suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui, kalinimo sąlygoms ir laisvei nebūti kankinamam. Platforma dalyvavo nagrinėjant pirmąją prekybos žmonėmis bylą Kipro turkų bendruomenės „teismuose“, kuri baigėsi apkaltinamuoju nuosprendžiu. Ji taip pat teikė paramą žmogaus teisių pažeidimų aukoms ir stiprino pilietinės visuomenės gebėjimus teisių klausimais apskritai.

4.2.4. 4 tikslas. Kipro turkų bendruomenės priartinimas prie Sąjungos

2022 m. Britų Tarybą, kaip ES stipendijų programos įgyvendinančiąją partnerę, pakeitė Gėtės institutas. 2022 m. balandžio mėn. su Gėtės institutu sudarytas susitarimas dėl 5 mln. EUR įnašo. Per metus Kipro turkų studentams buvo skirtos 159 stipendijos studijuoti ES šalių universitetuose ir pirmasis Kipro turkas, gavęs ES stipendiją, buvo priimtas į Europos koledžą.

Nuo 2007 m. stipendijas gavo daugiau kaip 2 000 studentų, programa apėmė daugiau kaip 100 universitetų 23 ES šalyse. Šiomis stipendijomis remiami studentai, studijuojantys pirmame bakalauro studijų kurse, magistrantūros ar doktorantūros programų studentai, taip pat tyrėjai ir specialistai, siekiantys toliau vystyti savo kalbinius ir profesinius įgūdžius kitose ES šalyse.

ES informacijos centrą valdo ES programos rėmimo biuro kartu su Komisijos

atstovybe Kipre. 2022 m. jis pasiekė aukštą ES matomumo lygį vykdydamas veiklą tiek internete, tiek ne internete. ES informacijos centras ėmėsi veiksmų dėl daugiau kaip 20 su ES susijusių temų, įskaitant lyčių lygybę, smurtą dėl lyties, LGBTIQ+ asmenų teises, neįgaliųjų teises, dezinformaciją bei darbuotojų saugą ir sveikatą.

ES informacijos centras surengė 35 renginius, kurie pritraukė daugiau kaip 16 000 dalyvių. Palyginti su ankstesniais metais, renginių dalyvių skaičius šiek tiek padidėjo. Be to, parengta 14 leidinių, 69 infografikai ir 12 audiovizualinių produktų, kuriuose daugiausia dėmesio skirta ES prioritetams Kipre. Toliau didėjo apsilankymų ES informacijos centro socialiniuose tinkluose skaičius. Prie ES informacijos centro puslapio socialiniame tinkle „Facebook“ 2022 m. prisijungė apie 1 000 naujų sekėjų.

4.2.5. 5–6 tikslai. Kipro turkų bendruomenės rengimas priimti ir įgyvendinti acquis

Pagalbos reglamento 5 ir 6 tikslams įgyvendinti naudojama TAIEX priemonė. Ji padeda Kipro turkų bendruomenei pasirengti įgyvendinti *acquis* atsižvelgiant į jos taikymo sustabdymo panaikinimą, kai tik Kipro problema bus visapusiškai išspręsta.

TAIEX priemonė tebėra svarbi padedant siekti pagalbos programos tikslų. 2022 m. pagal šią priemonę buvo toliau teikiama parama visose 12-oje *acquis* teminių sričių, derinant renginius internetu ir vietoje. TAIEX sveikatos srities ekspertai teikė nuolatinę pagalbą COVID-19 pandemijos aplinkybėmis. Iš viso surengtas 151 TAIEX renginys – palyginti su praėjusiais metais, jų skaičius išliko panašus. Be to, buvo sukurta visų teisinių tekstų, parengtų naudojantis TAIEX parama, duomenų bazė ir toliau dedamos pastangos pagerinti vertimo raštu ir žodžiu kokybę Kipro turkų bendruomenėje.

Pagal TAIEX buvo toliau teikiama parama prekybai per Žaliąją liniją (Tarybos reglamentas (EB) Nr. 866/2004). Komisijos įgalioti nepriklausomi ekspertai reguliariai vykdė šviežių vaisių ir daržovių, bulvių, medaus ir žuvies patikrinimus. Be to, 2022 m. per Žaliąją liniją pirmą pervežti šešių rūšių perdirbti negyvūniniai maisto produktai: alyvuogių aliejus, tahinis, chalva, saldžiųjų ceratonijų sirupas, džemai ir vaisių sultys. TAIEX ekspertai buvo pagrindinė varomoji jėga, užtikrinanti ES lygmens standartus ir kokybę atliekant atitinkamas įrenginių atitikties patikras.

Komisija taip pat siekė pašalinti prekybos per Žaliąją liniją kliūtis, užtikrindama sklandų naujai nustatytos tikrinimo tvarkos, pagal kurią dabar visiems vaisiams ir daržovėms reikalingi fitosanitariniai sertifikatai, įgyvendinimą.

4.3. Finansinis vykdymas (sutartys ir mokėjimai)

4.3.1. Sutarčių sudarymas

2022 m. Komisijos prisiimtų teisinių įsipareigojimų vertė siekė 27,2 mln. EUR.

4.3.2. Mokėjimai

2022 m. mokėjimai iš viso sudarė 40,6 mln. EUR (2021 m. – 38 mln. EUR).

4.4. Stebėsena

Komisija yra tiesiogiai atsakinga už daugumos projektų įgyvendinimą (tiesioginis valdymas). Komisijos tarnybos vykdo labai aukšto lygio stebėseną nuolat palaikydamos ryšį su rangovais, organizuodamos patikras vietoje, susitikimus vietoje ir iniciatyvinių komitetų posėdžius. Paramos dotacijomis grupė toliau teikė techninę pagalbą Komisijai ir padėjo stebėti dotacijų sutarčių įgyvendinimą, kartu padėdama dotacijų gavėjams taikyti ES dotacijų sutarčių įgyvendinimo, be kita ko, antrinių viešųjų pirkimų, taisykles.

Komisija taip pat įgyvendina kelias sutartis netiesioginio valdymo būdu. Tokie įgyvendinantys subjektai, kaip Jungtinių Tautų vystymosi programa, Pasaulio bankas, Gėtės institutas ir Šiaurės Airijos bendradarbiavimo užjūrio šalyse organizacija, teikia ataskaitas Komisijai pagal atitinkamus pagrindų susitarimus. Komisija kasdien atidžiai vykdo šių veiksmų stebėseną.

4.5. Auditas ir kontrolė

2017 m. Vidaus audito tarnybos atlikto paskutinio audito rekomendacijos, susijusios su viešųjų pirkimų vidaus kontrolės tvarka, visiškai įgyvendintos.

4.6. Vertinimas

2022 m. užbaigtas rezultatų stebėsenos projektas. Pagal jį buvo peržiūrėti atrinkti veiksmai ir surengti numatyti atitinkamų suinteresuotųjų subjektų mokymai vidaus stebėsenos pajėgumų stiprinimo klausimais. Rezultatų stebėsenos ekspertų rekomendacijos, susijusios su aktualumu, efektyvumu, veiksmingumu ir tvarumu, įtrauktos į peržiūrėtus ir naujus veiksmus.

Komisija paskelbė tarnybų darbinį dokumentą[4] dėl 2022 m. pagalbos programos vertinimo rezultatų. Šiame vertinime pateiktas nepriklausomas pažangos, 2013–2018 m. laikotarpiu padarytos siekiant Pagalbos reglamento tikslų, įvertinimas ir įrodymai. Vertinime padaryta išvada, kad pagalbos programa gali būti laikoma labai svarbia ir, atsižvelgiant į ypatingas Kipro turkų bendruomenės aplinkybes, palyginti sėkminga iniciatyva, turinčia didelę Europos pridėtinę vertę.

4.7. Informavimas, viešinimas ir matomumas

2022 m. iš viso imtasi 584 matomumo ir komunikacijos veiksmų, skirtų ES darbui pristatyti. Komisija paskelbė brošiūrą apie ES paramą reaguojant į COVID-19; padaryta pažanga rengiant brošiūrą apie privačiojo sektoriaus vystymąsi.

4.8. Konsultacijos su Kipro Respublikos Vyriausybe

Tiek asmeniškai, tiek internetu surengti susitikimai su Kipro Respublikos Vyriausybės atstovais. Komisija toliau tikisi Vyriausybės bendradarbiavimo, kad būtų galima patvirtinti nuosavybės teises ir palengvinti abiejų bendruomenių techninių komitetų darbą. Komisija reguliariai susitinka su nuolatinės atstovybės atstovais.

5. IŠVADOS

Vykdydama veiklą pagal Pagalbos reglamento tikslus, Komisija toliau teikia pagalbą pagal Pagalbos reglamentą, siekdama palengvinti Kipro suvienijimą: tuo tikslu ji skatina Kipro turkų bendruomenės ekonominę plėtrą. 2022 m. teikiant paramą toliau daugiausia dėmesio buvo skiriama sritims, kuriose ateityje gali iškilti problemų dėl *acquis* laikymosi.

Į praeityje suteiktą paramą ir projektų brandą bus nuolat atsižvelgiama rengiant būsimas programas. Bus toliau dedamos pastangos siekiant didesnio poveikio prioritetinėse srityse, vykdant mažiau, bet didesnio masto veiksmų.

Komisija yra pasiruošusi prireikus skirti išteklių, be kita ko, pagal pagalbos programą, suvienijimo deryboms remti padedant JT.

[4] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION Evaluation of the Aid Programme for the Turkish Cypriot community (2013-2018) - Publications Office of the EU (europa.eu).